

Rövid időre visszatér a mozivásznakra Szomjas György zenés kultuszfilmje, a *Földes László Hobo*, *Schuster Lóránt*, *Deák Bill Gyula* és *Póka Egon* főszereplésével 1981-ben bemutatott *Kopasztkutya*.

„Le kell menni kutyába, légy a kutyák királya!” – üvölti a mikrofonba Bill és Hobo a tízezer rajongó előtt a Tabánban. Hosszú volt az út, amíg a lepukkant vidéki művházakban turnézó, feldolgozásokat előadó Colorado zenekarból valódi rockbanda lett. Szomjas György alkotása igazi magyar rock-karriertörténet, a nyolcvanas évek életérzésének tökéletes lenyomata. Az akkori hatalom már a készülő filmtől is annyira tartott, nem is Budapesten mutatták be, hanem Szolnokon. A korabeli kulturális hatalmi viszonyokat jól jellemzi, hogy míg a Mokép forgalmazta és moziban vetítette a filmet, addig a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat a hanganyagot tartalmazó kész lemezt betiltotta, pedig ez lett volna a Hobo Blues Band második nagylemeze. A film zenei anyaga csak 1993-ban jelent meg.

Örök illúzióért törekvő lelkünk

Február 14-én az Irodalmi szerelmek esttel indul a Várkert Irodalom Aposztróf-sorozatának új évada, ahol a versek, regények, lírai, prózai alkotások mellett az élet, a küzdelmek, a sikerek, a szerelmek kerülnek középpontba a századforduló három kultikus alkotójának – *Tersánszky Józsi Jenő*, *Bródy Sándor* és *Karinthy Frigyes* – művein keresztül. Az esten közreműködik *Juhász Anna* irodalmár, *Fráter Zoltán* irodalomtörténész, *Tenki Réka* és *Hevér Gábor* színművészek.

Összeállította: Makrai Sonja

Amikor a háromkirályok eltévednek

HAKLIK NORBERT

Negyedszázad filmes próbálkozásait gyűjtötte egybe *Kőbányai János*. Nem a szövegek színvonaláról, inkább a magyar filmipar viszonyairól árulkodik, hogy a Kőbányai által jegyzett filmforgatókönyvek közül végül csak egyetlenből készült játékfilm: a Sivatagi nemzedék, amelytől a könyv a címét kölcsönözte. Az egybegyűjtött filmregények és -novellák híven követik azt, hogyan változtak Kőbányai szerzői érdeklődésének hangsúlyai a hetvenes évektől a kétezres évek elejéig, mindemellett korrajznak sem utolsók.

Kőbányai János ugyanis – szerencsére – akkor sem képes levetkőzni riporteri múltját, amikor filmben gondolkodik. Az 1972-es *Helló csajok* – *Hajnóczy Péter* A fűtő című elbeszéléséhez hasonlóan – a szocializmusba transzponált Kolhaas Mihály-történet, azonban itt egy egész századnyi honvéd viszi tovább az igazságérzetétől hajtott

kleisti hős hagyományait, a belső szabadság kifejeződése pedig abban nyilvánul meg, hogy a katonai teherautó platójáról a tiltás ellenére is bekiabálják a leszerelés előtt álló bakák a női börtönbe a címadó köszöntést. Sűrű szöveg, jól adagolt drámaisággal, és a szocializmus bikkfanyelve is pompás korrajzként működik. Megannyi erény, amely a Sivatagi nemzedék tágasabb keretei között még inkább kiteljesedett. A forgatókönyv – amely *Halmy György* rendezésében 1991-ben filmként is megvalósult – a csövesekre szakosodott fiatal riporter, valamint egy intézetben nevelkedett leányanya kapcsolatának bonyodalmai köré szerveződik. Gazdag anyag, amelyben egységgé komponálódik a magándráma és a társadalomrajz – mindez megspékelve *Beatrice*-idézetekkel és némi szentföldi szürreállal.

A tervezett folytatás, a Kánaáni nemzedék máshogyan erős. Az 1990-es keltezésű forgatókönyv disztópia, ám annyira pontos, hogy a rendszerváltásról szóló retrospektív

szatíráként is megállná a helyét – ráadásul továbbfejleszti a Kőbányai-féle filmforgatókönyvek többségén végigvonuló háromkirályok-szimbolikát, a napkeleti bölcsek poszt-socialista alakmásainak szerepeltetésével, akik mindegyike a kapitalizmus kereteihez igazított vezércsillagát követve próbálja megtalálni saját útját. Aztán a Három királyok népe kontinenseken átnyúló, globális történetként gondolja újra az újszövetségi motívumot – eléggé invenciózusan ahhoz, hogy az olvasóban jókora hiányérzetet hagyjon a forgatókönyvvázlat szintjén megrekedt gondolatkísérlet.

A szerző pályájának fókuszváltásait pontosan követi a további forgatókönyvek és filmnovellák témaválasztása: az Egy író elindul a Kőbányai jóvoltából újra felfedezett remekíró, *Pap Károly* debütálásának időszakát – és a Nyugat hőskorát – eleveníti fel, az író novelláiból ollózva össze a dikció legjavát. A *Jancsó Miklósnak* ajánlott *Megváltó Raoul Wallenberg* budapesti embermentő akcióinak állít emléket, bibliai szimbolikával párosítva

a dinamikus történelmi tablót. A Kunmadaras a falut hírhedtté tevő pogrom történetét dolgozza fel, az utolsóként meggyilkolt áldozat, *Rosinger Jóska* sorsán keresztül. Végül az *Utósz(ó)inkron* című epilógus a kötetben szereplő filmforgatókönyvek története mellett Kőbányai dokumentum- és portréfilmes alkotásait is lajstromba veszi.

A szerző eme filmes magántörténelmében egy rejtett gyöngyszem is megbújik: a haifai Auschwitz-túlélő testvérpárral forgatott portréfilm története ugyanis önálló alkotásként is megállná a helyét, úgy sűrűsödik benne az interjúalanyok drámai sorsa, valamint az, ahogyan a következő generációk megpróbálják elfojtani magukban a holokauszt traumáját. Ez

a néhány oldalas minidráma is bizonyíték arra: Kőbányainak a kötetben szerepeltetett filmszövegeken túl is bőséggel volna még mozgóképre kívánckozó mondanivalója és élményanyaga.

Kőbányai János: Sivatagi nemzedék. Filmregények és -novellák. Múlt és Jövő, 2021. 4200 Ft

rozat azonban ennél jóval mélyebbre megy. Mert nem elég, hogy a társadalom már az iskolában elpusztítja az életet, magára is hagyja a fiatalokat. A maroknyi túlélő hiába várja, hogy a felnőttek megmentésük őket, a politikusok, a járványügy és a hadsereg mással van elfoglalva, éppen a totális diktatúrát építik ki, hogy feltartóztassák a járványt.

De a fiatalok nem adják fel, percenként hoznak döntést élet és halál kérdésében, és mire a 12 rész végére érünk, a túlélők érettebbek és bölcsőbbek lesznek, mint a sorukról határozó felnőttek. Nem is kívánnak a társadalom részévé válni. A kivonulásukra azonban a következő évadig várunk kell:

a finálé nem hagy kétségeket afelől, hogy a zombiveszély még nem múlt el.

A látványos csomagolásban szállított érzelmes, mégis kegyetlen társadalomkritikát nézve elgondolkozhatunk rajta, mi történne, ha a Netflix a magyar köznevelés problémáit tárná fel egy fikcióban. A méltatlan körülmények és a nevetséges fizetések miatt elégedetlen pedagógusokat a ravasz és szívtelen kormány azzal próbálná meg kordában tartani, hogy béremelés helyett szankciókat helyez kilátásba, és ezzel a jövő nemzedékének sorsát pecsételi meg? Ja, várjunk, ez nem is fikció.

Mindannyian halottak vagyunk. Dél-koreai horror. Netflix, 2022

Magyar vagyok. És turanista?

LAKNER DÁVID

Most majd megint kihúzhatja a gyufát egyes korábbi harcoltársainál! Erre gyanakodtam,

ékelődve. „Sokszor érzem úgy, hogy mi, akik Kelet és Nyugat frigyéből jöttünk a világra, mindkettőtől csak a rosszat vagyunk képesek megélni. A nyugati haszonelvűséget, anyagiasságot, individualizmust és de-